

An Gannas

© 2013

Solempnita:

Apposyansow Kesva an Taves

Yth esa trydhek ombrofyer sewen (dew anedha yn rann) y'n peswora gradh apposyansow an Gesva an vlydhen ma, niver pur dha. Seyth anedha, skeusenn a-ugh, a allas dos dhe dhegemmeres aga thestskrif a-dhiworth an Bardh Meur.

hag y'n skeusenn a-dhyghow →

Maureen a re testskrif dhe Vanessa, myrgh Colin Barnes. Colin, 91 bloedh y oes, a sewenis y'n apposyans nessa gradh mes soweth ev a verwis kyns godhvos y vos sewen.

**Niver 442,
mis-Hedra 2013
© gwirbryntyans mis-
Hedra 2013; dyllys
gans Kowethas an
Yeth Kernewek
ISSN 1469 705X**

Dhe'n 14ves a vis-Gwynngala, solempnita a veu synsys dhe Lys Kernow, Truru, rag ombrofonyon sewen y'n apposyansow Kernewek Kesva an Taves 2013.

Maureen Fuller, Bardh Meur, a ros an testskrifow. Kaderyer an Gesva a ros dynnargh dhe ombrofonyon, teyluyow ha kowetha ha Jenefer Lowe a gewsis a-barth MAGA.

Y'n dyllans ma

folenn 2: Nawbedrek;
 folennow 2-3: Lyther a Alban;
 folenn 4: Lyther dhe Stenador, 4;
 folenn 5: Ynys Pedrean, 2;
 folennow 5-78 Tros an Bys Bras: Syri;
 folenn 8-9 Tregaron, Kembra;
 folenn 9-10: Nowodhow an Kowethas;
 folenn 10: Servis; Argemmynow;
 folenn 11: Krowseryow;
 folenn 12: Lowender Pyran 2013.

Nawbedrek

A yll'ta dismygi an ger a naw lytherenn? Py lies ger a moy es 3 lytherenn a yll'ta kavoes, res yw dhis devnydhya pub lytherenn unnweyth yn pub ger ha res yw dhis devnydhya an lytherenn yn kres an pedrek yn pub ger.

E	G	N
L	P	H
A	N	E

Gorthyp mis-Gwynngala: **penndegys**

Lyther a Alban a-dhiworth Yowann Byghan (agan kesskrifer arbennik albanek)

An dhuwow goth yn Alban (1)

Dell welir yn pub taves keltek, lies hanow-tyller yw doroniethel orth y dhevedhyans. Ny re welas seulabrys ensamplow kemmyn yn *Gàidhlig* kepar ha: *allt* (gover), *beinn* (penn po penntir), *caol* (kul po kulvor), *druim* (drumm), *gleann* (glynn po nans) hag *innis* (ynys

po pras). Mes yn lies hanow-tyller albanek yma kudhys neb hanow koth duw po duwes po neb henhwedhel a'n oesow pell, ha re beu ankevys wosa devedhyans an Kristonedh.

An ger (ha'n hanow) Avon a's teves furv geslinek yn pub taves keltek arall. Skrifys *Athfhinn* yn Gwydhelek-Albanek Koth, yth yw hanow duwes, hag o gwreg an duw Fionn, ha styr an hanow martesen 'an huni pur splann po pur wynn'.

Duwes arall, henwys *Clota*, a ros hy hanow dhe'n avon hag a wra resek pur vyghan ha kler yn ogas dh'agan chi ni mes euthyk bras ha du dres an sita *Glaschu* peswar-ugens mildir dhe'n gledhbarth ahanan, henn yw an avon *Clyde*. Pur goth yw an hanow-dhuwes ma, kottha ages Rom: yth yw gwreydhenn an henwyn romanek *Claudia* ha *Claudius*.

Boderia yw duwes ynwedh, ha gwreydhenn hy hanow hi yw an ger *bodhar* (an keth lytherennans ha'n keth styr poran ages agan ger kernewek, mes leverys *bo-ar* yn *Gàidhlig*), ha martesan gans an styr tawesek po didros rag avon hebask ha lent. Y kevir an hanow y'n dre Aberbothry yn *Siorrachd Pàirt*, po Perthshire.

Mes an hanow-dhuwes an moyha kemmyn dres Alban oll yw *Cailleach* (leverys *ke-lagh*), ha ganso istori pur dhidheurek. An ger latin *palliolatum* po *pallium* a styrya klok, mantell, hod po kugoll. Yn Gwydhelek (hag Iwerdhonek hag Albanek) an son 'p' a dheuth ha bos 'k', ytho *pallium* a dheuth ha bos *cailleach*, hag a styrya 'benyn gans klok' po 'benyn gans hod'. Y'n Gwydhelek a'n dydhyow ma, *cailleach* a styr benyn vaylys, benyn goth, po lenes po managhes.

Cailleach oidhche (*cailleach* an nos) a styr nebonan heb spyrys po heb enev, hag yw ynwedh leshanow rag oula, kyns oll oula-skrija. Ytho, *Cailleach* nyns yw duwes jentyl ha kuv: fell ha hager yw hi.

Cailleach oidhche

Yma yn Glen Lyon ogas dhe Loch Tay krerva pur vyghan henwys *Tigh na Cailliche* (chi an *Cailleach*), kepar ha krowji gans to sowl, hag ynno tri men bras ha graviys yn furv tryden. An brassa yw henwys an *Cailleach*, an nessa an *Bodach* (an Den Koth), ha'n tressa an *Nighean* (an Vyrgh). Herwydh an henhwedhel, y'n termyn nans yw pur bell dewdhen marthus bras ha hager a dheuth dhe'n glynn rag hwilas goskes dres hager-awel erghlaw. Tus an glynn a ros dhe'n dhewdhen dynnargh kuv ha tan toemm, yn despit dh'aga hakter. Wosa termyn, y feu genys myrgh dhe'n dhewdhen. Ha'n teylu kowrek trigys y'n

glynn, splann o an gewer ha rych o an trevas. Wor'tiwedh, an *Cailleach* ha'y theylu a dhehwelis dh'aga thre aga honan, mes bys y'n jydh hedhyw yma kovadh a'n dhuwes ha'y gour ha'y flogh. Peub *Bealltainn* (Kala' Me), bugel an glynn a wra doen an tri men yn-mes a'ga 'chi' ha'ga gorra y'n howlsplann, ha peub *Samhainn* (Kalann Gwav) ev a wra aga dasworra y'n krow erbynn yeynder an gwav.

Tigh na Cailliche (chi an Cailleach)

Cailleach Bheur (veur) yw gwedh moy fell ha hager an dhuwes. Yn *Staidhir na Caillich* (*sjair-na-ke-ligh*, grisfurdh an *Cailleach*) hag yw furvyans kerrek war an ynys Shuna yn Loch Linnhe, hag ynwedh yn Strath Appin yn *Earra-Ghàidheal* (Argyll), yma henhwedhlow yn kever fethans an dhuwes. Yn le hembraonkyades an gwenton ha'n gewer guv, duwes an ergh ha'n rew yw hi. Yma *Lochan na Cailliche* (logh byghan an *Cailleach*) yn Moray. War an ynys *Muile* (Mull) yma fow henwys *Buaile nan Drògh* (koralann an dreyn), le may 'ma goskeusys greow tarosvannus an gowres. Ogas dhe Loch Etive y'n Ugheldiryow, yma menydh henwys *Creag-na-Caillich*, hag yw an dhuwes hy honan trelyys dhe ven, herwydh an henhwedhel teythyek.

Ger warlergh: eus henwyn a'n par ma yn Kernow? Sur y kevir henwyn gans 'gwragh' ynna:

Crows an wra = Krows an Wragh

Praa Sands = Porth an Wragh

Polwrath = Pollwragh

Hessenford = Rys an Wragh (Diworth Sowsnek)

Eus moy?

**Lyther dhe
Stenador ~ 4
gans Tim Saunders**

Yth yw agan pow ni pesyans a hen wlaskor Downonedh, henwys *Dumnonia* gans tus Rom y'ga yeth i. War amal an Emperoureth ytho, y tegemmeras Downonedh dre dermyn dhana gwarthevyans an Emperour. Y resevas hi ynwedh elevennow a yeth, usadow ha laghys Rom. Y'n vlydhen 410 O.K.¹ y fenegas Emperour Rom diwedh war y dhanjer² y'n ynys ma. Rag henna, y feu daskerrys an sovranta³ dhe Ddownonedh. An sovranta na yw devedhys agan sovranta ni hedhyw.

Peryll moyha bywnans Downonedh o Iwys⁴, gwylaskor Sowson a'n howlsedhes. Fondys y'n vlydhen 495, yth omlesas hi troha'n Gorlewin yn unn gowllenkni tiredh heb hedhi. Erbynn tro ha 750, yth esa Downonedh ow tegemmeres gwarthevyans Iwys. Hag y'n vlydhen 836 Athelstan, Myghtern Iwys, a worras an Vrythonyon yn-mes a Garesk ha

settya agan or ni war lann gledh Avon Tamer. An or na yw fin agan tiredh ni hedhyw.

Y teuth Kernow dhe vos pow gwarthevys yn kever pow gwarthevyek Iwys. Y feu Iwys kowllenkys yn Pow Sows, ha Pow Sows yn Breten Veur. Breten Veur a veu kowllenkys yn Breten Veur hag Iwerdhon ha honna a greboghas a-wosa dhe Vreten Veur Hag Iwerdhon Gledh. Y feu kowllenkys dhe radhow gans an Kesunyans Europek: dew bow gwarthevek y's teves Kernow rag henna, mes hwath yth yw pow yn tir ha dor, gwir ha breus, pobel ha kov. Bythkweth ny gollas hi hy sovranta.

Yma yn pobel Kernow ytho teyr stat: Stenoryon, Keverangoryon ha Gwalader. Re yn unn dhendil aga bywnans ow konis meyn ha moen yth yw an Stenoryon. An Geverangoryon yw an re erell oll. Yth yw an Gwalader ytho an soedhek dewisys ha stallys dre'gan laghys ni rag gwitha ha mentena Laghys Kernow, mires ha diwalla kerth ha kevoeth pobel Kernow, ha synsi yn kadarn tiredh ha tonnow Kernow.

Yma an Stenoryon restrys yn peder Stenoreth, sev Pennwydh ha Keryer, Haldhu, Hal Fowydh, ha Chi war an Heyl. Yma an Geverangoryon restrys yn naw Keverang, sev Pennwydh, Pider, Tryger, Lysnowydh, Strasneth, Ryslegh, Fowydh, Powder ha Keryer. Yma gans Syllan hy theythi lagha hy honan.

Ottomma peswardhek kordh, sev peder Stenoreth, naw Keverang, hag unn Ynysek.

A-barth dhe'n Gwalader ytho ott pymthek ensys agan kywses ni, pymthek besont agan skoos.

[dhe besya]

¹ O.K., an Oes Kemmyn, *The Common Era*

² danger, *jurisdiction*

³ sovrant, *sovereignty*

⁴ Iwys, *Wessex*

Ynys Pedrevan

derivys gans Lilian James

Lilian a ros areth yn 2005 a-dro dhe Mary Phillips Watson, selys war lyver henwys *Lizard Island* (Ynys Pedrevan) gans Jillian Robertson. An hwedhel ma re beu treyllys yn Kernewek gans Lilian ha'gan towl yw dyllo an keth istori avel kevres dres an misyow a syw.

Dibarth a Gernow

Heb mar Mary a vynna gortos yn Kernow rag dyski yn skolyow omma; ytho yn pur trist hi a viras orth hy lyvrow ha traow arbennik meurgerys kyns an vyaj hir. Hi a dennas yn-mes folennow arbennik diworth hy lyvrow ha hi a's gorras yn hy bibel, war-barth gans bleujennow an gog rag perthi kov a Nanshellan ha Kernow.

Gans aga thraow personel ha traow arbennik an teylu eth gans an tren dhe Loundres. Unn wolok dhiwettha a Gernow ha'n tren ow mos a-dreus Pons an Tamer. Ass o dydh pur drist rag an teylu!

Dhe'n tressa a vis-Me 1868 an 'Sita a Agra' gans tri hans ha seytek trethyas, y'ga mysk Thomas ha'y deylu, a asas Loundres a-hys an avon Thames dhe'n Chanel hag ena dhe dir anaswonnys.

Ha Mary, a'y esedh war flour an gorhel ow mires orth an mordonnow sowsnek ha wor'tiwedh orth an golowys ow splanna war Ynys Pedrevan, a ambosas dh'y honan, 'Unn jydh my a vynn dehweles dhe Gernow ha dhe Eglosniwlin. Mes soweth, marnas yn hy hunrosow rag ny dhehwelis hi bythkweth dhe Gernow.

An vyaj o hir ha kales ha lies huni o

klav ha'n gorhel, pur goth ha gwrys yn horn, a veu tewlys y'n tonnow bras dres eghenn a'n keynvoryow euthyk. Ankoth, trist ha kellys, Mary a esedhas war esedh gans an hanow Oxenham, hanow re wrussa hy thas dewis dres an vyaj.

Ha Mary war an gorhel, hi a ri dyskansow dhe fleghes yn-dann dhewdhek bloedh ha henna a gressyas hy hwans dhe dhos ha bos dyskadores wosa drehedhes Ostrali.

Tros an Bys Bras

gans Tony Snell

SYRI YN-DANN HWITHRANS AN BYS ~ NIVEROW, NIVEROW HWATH OW KRESSYA

Erbynn mis Est hevlyna, moy ages 100,000 a dus re bia ledhys yn Syri, y'n vresel sivil hager dres eghenn. A-dro dhe 6 milvil a dus yma ha dhedha edhomm a sokor dengerensedek⁵; 4 milvil pellhes a'ga threvow dhe leow erell a-ji dhe'n vro; ha 1.7 milvil teghyas⁶ yn broyow kentrevok.

Ena an 21ves a vis Est an bys a welas skeusennow ha fylmow skruthus a'n omsettyans euthyk gans arvow kymyk war vestrevow yn Damaskus ha re bia dalghennys gans an luyow owth enebi an rewlyans.

An 31ves a vis Est John Kerry, Skrifennyas Stat an SUA, a dhellos derivas hag a ros an niverow ma: 1,429 a dus sivil ledhys y'n omsettyans, ha 426 anedha o fleghes.

Hware, tolow a veu gwrys gans an SUA ha keffrysi rag strekys vreselek kessydhyadow⁷ erbynn rewlyans Syriek

⁵ **dengerensedhek**, *humanitarian*

⁶ **teghyas**, *refugee*

⁷ **kessydhyadow**, *punitive*

Bashar al-Assad. An towl ma a veu gwrys wosa an SUA dhe dherivas yth esa dustuni diblans bos an omsettyans erghys gans governans Assad.

Saw an rewlyans Syriek, skoedhys gans Russi hag Iran, a gablas luyow sordysi a ordena an omsettyans, yn assay dhe ynnia an SUA dhe brovia sokor dhe luyow an enebieth.

Yn 2012 President Obama a leveris: mar kwra Syri usya arvow kymyk, henn a via 'treusi linenn rudh' hag ena dever a via dhe'n SUA dhe worthybi gans gweythres breselek. Wosa an euthwrians a 21 Est yth esa an SUA ow tarbari henna. A wrussa Breten kemmeres rann? Pennmenyster Cameron a erviras gorra hemma dhe'n raglekans y'n Senedh, yn unn grysi na allsa ev fyllel dhe waynya skoedhyans rag unn strekys kessydhadow berr war dhaffar breselek yn Syri.

Kelli a wrug Cameron y'n raglekans. meur y uvelheans. Yth astellas ev tolow rag lavasos darbari omworrans breselek warbarth ha'n SUA yn Syri. Ha nebes dydhyow a-wosa, an SUA a erviras astel keffrys hag afydhya na wrussens i omdharbari rag strekys dhesempis.

YN PYNEYL PARTI A SEVEWGH HWI?: Wosa Cameron dhe gelli an raglekans hag astel y dowlow rag lavasos darbari omworrans breselek yn Syri, dadhlow hwerow ha tanek a sywyas, hag a veu dyllys a-les y'n media.

Y'n *New Statesman* Kiran Moodley a ros 'grassow dhe nev a'n Senedh fur. Herwydh y dybyans ev, an raglek na a wra kenertha kryjyans an gwir ma: Breten re gowldevis wortiwedh ha degemmeres hy savla nowydh. Skwithhes on ni gans serghi orth an olow a'n diwettha a imperiaeth⁸ Predennek.

⁸ imperiaeth, imperialism

Ytho pana vern mara kwra agan sygerneth troha Syri lehe agan gre? Piw a wra fors?'

Yn gorthyp dhe henna, Andrew Roberts y'n *Mail on Sunday* a skrifas yn unn geredhi 'an henedh gwaghes y studh moral, penn-koeg, hag omvodhek wosa hanter-vilvledhen. Megys gans rewl-voes a berthynegieth moral, skant namoy ny yll Brythonyon aswonn drogedh, ha devri ny yllons i settya er y bynn.'

JOHN KERRY: LUGARN Y'N KOWFORDH: Y'n ugh-guntelles G20 yn Sen Petersburg a-varr yn mis Gwynngala, ny veu askorrys neb sewena yn hwilas digolm lyskannasek dhe'n gudynn. Ha Vladimir Putin a wodrosas dos dhe weres Syri a hwarva omsettyans gans an SUA. Ena Skrifennyas Stat an SUA John Kerry a brofyas, heb darbarians, hemma: Syri a allsa lettya strokosow - yn attal dhe'n omsettyans gans gass gwenonek war an mestrevow Damaskus - dre dhaskorr hy halsow a arvow kymyk. Hag a-ji dhe euryow an profyans a veu dalghennys gans Sergei Lavrov, Menyster Estrenyek a Russi,

PUTIN OW PROFYA SELWYANS: Marth o gans redyoryon dres an bys pan welsons i an *New York Times*, an 12ves a vis Gwynngala. Ottena skrifenn gans President Putin, ryb kolovenn an Pennskriker.

Putin a dhampnyas ervirans an SUA dhe dharbari gweskel daffar breselek piwys gans Syri. 'Hemm a via omsettyans breselek, hag a via sywys gans moy a fethesigyon⁹ ankablus ha peryllya an system kowal a laghow hag a studh gwiw ... Res yw dhyn astel usya an yeth a nerth ha dehweles dhe'n hyns a unnverheans doeth lyskannasek ha politek.'

⁹ fethesik, igyon, victim

Ottena geryow gwalader an vro hag yw an brassa provias a arvow dhe Syri.

Yn kever an omsettyans euthyk gans arvow kymyk, 21 Est, ev a skrifas, ‘Ny dout nagonan y feu usys gass gwenonek yn Syri, saw yma pub acheson rag krysi na veu hemma usys gans an lu ervys Syriek, lemen gans luyow a’n enebieth.’

PYGEMMYS FALS? PYGEMMYS GWIR? Dhe wir yw henna? Herwydh an dustuni oll a’s teves an SUA, nys esa perghennek an arvow usys ma marnas an governans Syriek. Ha res yw arwodhvos an gwiryow a syw:

1) A-dhia 2011 Russi ha China re worras veto war dri ervirans diblans a’n Konsel Diogeledh myns a dhampnyas freudh a’n rewlyans Syriek, po myns esa owth avonsya digolm dhe’n omladh.

2) Hevlyna hepken, Russi re lestas dhe’n lyha tri derivas esa ow meneges bern dengerensedhek yn gorholedh rag hedhas dhe brovia sokor yn sitys gorheys¹⁰ yn Syri.

3) Hag y’n dhew vis tremenys ma, Russi re lestas dew ervirans usi ow tampnya devnydh a gettep eghenn a arvow kymyk, ha dew dherivas a venegas bern adro dhe’n devnydh anedha.

Yn *The Times* profys war verr lavarow y feu an derivadow ma: ‘A-dhia dhalleth an omladh nans yw diw ha hanter vlydhen, Russi re beu an kreffa skoedhyer dhe Syri, yn unn usya hy veto menowgh rag lesta pub gweythres dhe les y’n Konsel Diogeledh.’

Ha *Human Rights Watch*: ‘Arta hag arta ni re hwilas ynnia Moskow dhe omgemmeres rann heweres rag digelmi an barras Syriek – dhe dhevnydhya hy delanwes gans al-Assad rag lettya an omsettyansow erbynn poblw sivil; rag oberi gans bagasow temprys a’n

enebieth; rag gweres yn unn brovia sokor dhe vilyow a dus removys yn ranndiryow routys gans an enebieth; ha dhe skoedhya assayans keswlasek rag kyrghes dhe justis galyon vreselek a-dhiworth an dhew barti. Moskow re skonyas heb namm, rag ensampel, skoedhya Desedhek Govynnans¹¹ a’n Kenedhlow Kesunys rag hwithra an plit yn Syri.’

MARTESEN, MARTESEN . . .: Wosa tri dydh yn Geneva, ha lyskannasow a’n SUA hag a Russi owth omgusulya, akordyans a veu drehedhys troha framweyth rag dilea arvow kymyk Syria.

Dydh Sadorn an 14ves Gwynngala, dell dherivas Skrifennyas Stat John Kerry: a-ji dhe unn seythun res yw dhe Syria provia rol olldhalghus a’y withvaow a arvow kymyk; ha res yw dhe Syri bos unnver rag gasa dhe gonnygyon geswlasek kummyas a hedhas digabester.

Dew esel an Senedh SUA re gablas an towl. Yn medh Senedhoryon John McCain ha Lindsey Graham: ‘Ny wra hemma travydh rag digelmi an gudynn wir yn Syri . . . hag an towl a wra pesya ow ri kummyas dhe al-Assad dhe vos yn-rag yn unn ladha poblw sivil hag yn unn dhisevel an Est Kres.’

Syri re dhynnerghis an ambos, ow leverel bos y vro hwansek dhe weythresa an dowlenn bolitek, dell yw hemma an ‘mesporth¹² unnik’ a-dhia’n barras.

Ban Ki-moon, Skrifennyas Ollgemmyan an Kenedhlow Kesunys re leveris: dedhewys yw skoedhyans an KK yn gweythresa an dowlenn, hag y wovonek ter y hwra an akordyans, dhe gynsa, lesta an usyans a arvow kymyk yn Syri, ha dhe nessa, gweres ow pareusi an fordh troha digolm politek rag astel an godhevyans euthyk gorrys war an bobel Syriek.

¹⁰ gorheys, besieged

¹¹ Desedhek Govynnans, *Commission of Inquiry*

¹² mesporth, exit

An eruryador desedhys yw: kyns mis Du, derivadow an kynsa hwithransow y'n arvow disklerys; keffrys distruians kowal an daffar rag askorr ha kemmyska an substansow ha rag lenwel an kofermnow. Hag ena y'n kynsa hanter an vlydhen 2014 diswul yn tien oll arvow kymyk. Diswul an arvow a allsa bos gwrys po a-ji dhe Syri po yn-mes.

Mar ny wra Syri oberi herwydh an dyghtyansow rag diswul hy arvow kymyk, godros nerthek breselek a vydh komprehendys yn ervirans an Konsel Diogeledh, gostydh dhe Japtra 7 a'n Konsel: byttegyns, hedhyw yma Russi hwath ow skonya yn fen an ervirans ma.

HA WORTIWEDH: PANA JONS?

Khalid Saleh, Pennmenyster nowydh an Kesgovernans Kenedhlek Syri re leveris, 'An dra hag eson ni orth hy hwilas yw neb akordyans tremenel¹³ konstrynys le may kemmeryn maystri yn mes a dhiwla an rewlyans Assad, ha'y ri dhe'n bobel Syriek.'

Tregaron gans Althea Tyndale

a-dhiworth *Pobl Dewi*, Metheven 2012

Ow pesya hy hevres yn kever an kynsa syns, Mary Baker a dhadhel a-dro dhe'n fondyer ansertan a Dregaron.

Eglos Tregaron a vir war-nans a-dhiworth knegh dehevys; dell hevel an knegh a veu gwrys gans tus hag ytho ev a dhydh martesen dhe dermyn pur goth. An gorflann yw kylghyek – menek arall a dherowow a-varr martesen.

An selyow a ragdhydh heb wow an drehevians kresoesel dre lies kansblydhen, ha nebes teythogyon a

grys an fondyer dhe vywa mar a-varr avel an nessa kansblydhen A.D., yndella onan a'n kynsa aweylyers europek.

Byttegyns, Caron ny asas ol aswonnys vyth; kales yw y selya mes an eglos ha'n trevesigans Tregaron yw henwys war y lerg. Samuel Lewis yn 1833 a brederas bos Caron myghtern kembrek, uvel y enesigeth, a omdhrehevis dhe'n myghternses dre helder ha kolonnekter. Moy gwirhaval yw bos an syns Caron, Ciaran ha Piran an keth den poran! Y pes an deray awos bos dhe'n lyha dew Ciaran!

Dydhyas Goel Caron yw an 5es a vis Meurth – Goel Ciaran ha Pyran ynwedh.

Pyran po Perran o sans kernewek, genys martesen yn Iwerdhon. Dhe les yw ev drefenn ev dhe dhiskudha sten dell hevel, ow trehevel oeles vras gwrys a voen, hag ow mires orto ow teudhi. Ev a dheuth ha bos a-wosa sans tasek an dus bal sten ha Kernow.

An Ciaran a hevel bos agan Ciaran o henwys Ciaran a Saighir, tyller yn tiryow kres Iwerdhon. Ev a dheu a dhydh a-varr hag aswonnys avel onan an kynsa syns genys yn Iwerdhon. Y leverir y tynnerghis Patrick yn Iwerdhon ha'y weres kedreylya an werin bagan dhe Gristonedh.

Ciaran a Saighir o epskop a'n 5es po 6ves kansblydhen; dydh goel, an 5es a vis Meurth. Yma deray dustuni yn kever an oesweyth may fywa, mes martesen ev o onan a lies aweylyer yn Iwerdhon kyns Sen Patrick. A-dro dh'y vanaghti y trehevis tre henwys Sier-Ciaran (Saighir). Enorys yw avel epskop a-varr. Skoloryon hedhyw a dhenagh kehevelepter gans an Sen Pyran kernewek.

Nyns eus kovadhow y'gan bywnans a brev y feu po Pyran po Ciaran yn

¹³ tremenel, transitional

Tregaron hag y kynnigir bos an henwyn ma rag unn den; yndella y keworritr komplehter ha deray. An unn dra unnik yn kemmyn yn hwir yntra Ciaran, Pyran ha Caron¹⁴ yw aga dy'goel ha hevelepter son aga henwyn.

Byttegyns y hwodhon y feu agan kynsa syns a vyajyas hag a drevesigas y'n powyow keltek Iwerdhon, Breten Vyghan, Kernow ha Kembra. Yth o tuedh gansa fondya managhtiw yn leow pell ha gwyls. Yma Tregaron kyrghynnys gans kors, avon, menydh ha ros, ha le perfydh dhe Caron triga, oberi ha pysi ynno; y honanieth gevrinek kelys hwath bys hedhyw.

Eglos Tregaron

Kowethas an Yeth Kernewek Nowodhow

a-dhiworth Peder Burton

Dydh da dhe bubonan hag yth esa hav da dhywgh hwi oll, del waytyav.

Da yw genev derivas an Kowethas dhe gавos yn sewen grontow dhiworth an Trest Elmgrant ha'n Arhow Kemeneth a

¹⁴ **Notenn:** dell yw godhvedhys yn ta henwyn, ha geryow, gans 'C' yn yethow gwydhelek a dhalleth gans 'P' y'n yethow brythonek.

Gonsoloryon Mario Fonk ha Jim McKenna, a re dhymm chons dhe wul tamm ober displegya kemeneth a-barth an yeth y'n dreveglos An Hay, ogas dhe Bennsans. My res eth a-dro dhe'n dreveglos seulabrys ha kestava orth niver a vagasow ha negysyow ena ha re dhiskwedhas bern y'n ragdres ha my re avonsyas an ragdres yn Radyo Kernow. Hemma a vydh, heb mar, kehaval orth an ober gwrys yn Lanneves a wrussowgh klewes a-dro dhodho yn dylansow An Gannas kyns ha my a wra surhe derivas dhywgh a-dro dhe displegyansow devedhek. Neusen dhe les a'n ober ma a vydh oberi gans an skol leel, gans gweres dhyworth MAGA.

Agan soodh wosa gradhyans, Liz Crossland, re oberas yn feur rag ynkressya moyha gallo profil an Kowethas yn Facebook ha Twitter. Martesen hwi a welas an kesstrif byhan y'n hav restrys gensi a veu gwaynys gans Jamie Howard dhyworth Bosvena gans y lavar 'howl ha lowena', hag yw pur wiw rag an gewer hav bryntin esa dhyn hevlena. Liz re askorras ynwedh lyther nowodhow a beder folenn rag dalethoryon ha skodhyoryon (dyllys yn An Gannas ma), an brassa rann yn Sowsnek, may hallo an Gernewegoryon le freth y'gan mysk bos war a nowodhow an Kowethas. Henwys yw herwydh trelyans a 'An Gannas' – 'The Messenger'.

Da o genev ri arwodhow diwyethek dhe'n Beruken ha Pluven (*Wig and Pen*), mayth yw Yeth an Werin Truru synsys, nans yw mis. Y'ga mysk yth esa arwodhow rag privedhyow hag arwodh a bys gwerthoryon a dhiberth yn kosel rag ri revrons dhe'n gentrevogyon (wel, bagas trosek a gar kevewiow yw an Yeth an Werin yn Truru!). Bryntin via mar

mynn bagasow erel Yeth ha Werin perswadya ostys aga diwotti dhe dhegemeres nebes arwodhow diwyethek ynwedh. Leverewgh dhymm, mar pleg, mar mynnowgh gul neppyth gans an tybyans ma.

Wor'tiwedh, dydhyas rag agas dydhlyver. An Kowethas re erhis stevel yn Bragti Skinners yn Truru, rag hwarvos a wra drehevel arhasow, dy'Yow an 21a a vis Du gorthuherweyth. Pella derivadow a wra sewya, mes gwrewgh notenn a'n dydhyas lemmyn mar pleg.

Hwarvosow: Stallow

Lowender Peran, Porthperan, (16ves – 20ves a vis Hedra);

Fer Mel, Kelliwik, 2a a vis Hedra;

Tylda Alusen an Mer, Kay Lemon, Truru, a-varr mis Kevardhu.

Ha na wrewgh ankevi hemma: Yeth an Werin Kernow a'n West, tressa dy' Merth pub mis. I a wra metya dhe davern Arvow Kernow, Fordh Borthia, ogas dhe Tesco yn Porth Karbons dhe 8.00 gorthuherweyth. Hwi a yll parkya yn Fordh Tregenna Ughella heb ponvos. Mar mynnowgh, kestavewgh orth Dee Brotherton orth 01736 799305 po tirhatavas@hotmail.co.uk

Del yw usys yma edhom dhyn a vodhogyon dhe weres dyghtya an stallow ma, ha rakhenna kesteveugh, mar pleg, orth Shelagh Garrard mar kyllowgh ri gweres gansa

caresjyndywros@dsl.pipex.com

Ha meur ras dhe weresoryon kyns!

argemryn:

Gwerthji Kernewek

Keskewsel, 24 Plen an Varghas, Ryskammel, PL32 ☎ 01840 211725 (dyghtyer Jerri Jeffries).

Servis Eglos dydhyas avisys

An Revrond Jane Kneebone a dhannvon kedhlow a-dro dhe servisyow a dheu:

Mis-Hedra, Goldheys, Eglos an Bluw Tresulwedhen – kedhlow poran dhe vos avisys.

Pella derivadow a-dhiworth:

Rev Jane Kneebone

☎ 01637 873135

☎ 07966 703924

jane.kneebone@gmail.com

argemryn:

R an G

(Radyo an Gernewegva)

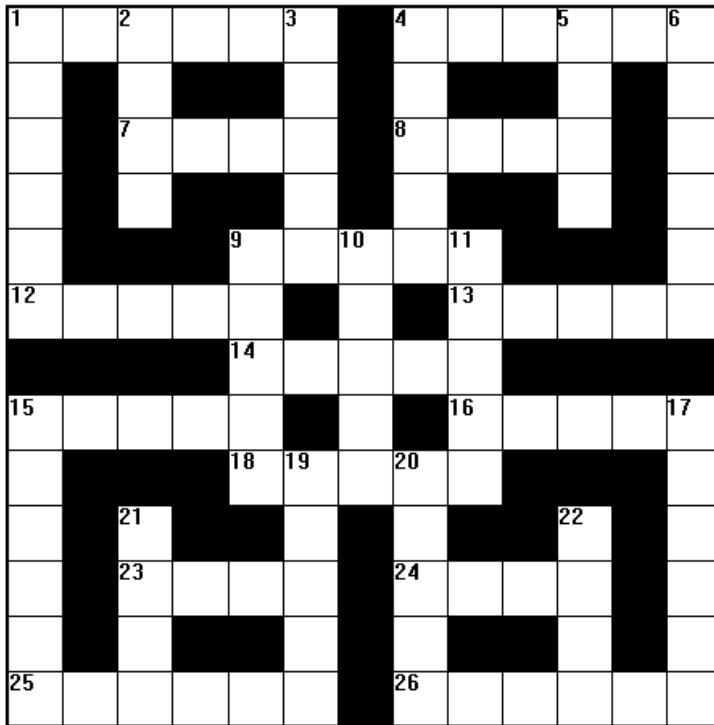
Radyo an Gernewegva yw towlenn radyo yn Kernewek pub seythun; restrys yw gans Matthew Clarke ha dell leverir yth yw an gwella ilow ha kows y'gan taves kernewek.

Pur dha yw bos kuntelles £5000 rag pesya gans an ober poesek ma. Y hyllir goslowes orth:

www.radyo.kernewegva.com

Krowseryow Mis-Hedra

gans Ray Edwards

Kowethas an Yeth Kernewek

Yeth an Werin: Fordh splann yw an kuntelesow anfurvus ma rag praktisya agas Kernewek war anow yn ayrgylgh kosel ha metya gans kernewegoryon leel erell. Yma niver a guntellesow yn fenowgh a-dro dhe Gernow, y'ga mysk:

- An Baner Riel**, Gwynnyer, Heyl, kynsa dy'Meurth pub mis;
- An Beruken ha Pluven**, Truru, nessa ha peswora dy'Merher pub mis;
- An Arvow Kernewek**, Porth Ia, tressa dy'Meurth pub mis;
- An Coldstreamer**, Lannystli (*Gulval*), tressa dy'Merher pub mis;
- An Ankor Glas**, Hellys, peswora dy'Lun pub mis;
- An Tavern Nowyth**, Lannvab (*Mabe*), peswora dy'Yow pub mis;
- Tavern an Pons**, Pons (*Bridge*), diwettha dy'Meurth pub mis;

Gwasva an Kowethas yw www.cornish-language.org
 Kowethas an Yeth Kernewek yw Alusen Govskrifys, niver 1065527.
 Skrifennyas an Kowethas yw Tim Hambly, 12 Stret an Duk, Lannstefan Wartha, Kernow, PL15 8HD ☎ 01566 773716,
skrifennyas@btinternet.com
 An Gannas ISSN 1469 705X yw pryntys gams Precision, Lyskerrys.
 Pennskrifur grahamsandercock@blueyonder.co.uk

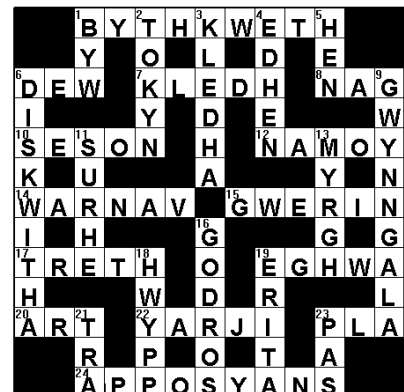
a-dreus:

1. Brashe (6)
4. An mernans a vo
my a vynn ord'na dhodho (RD 2005) (6)
7. Ledan (4)
8. *Aspia: Ev a* (4)
9. Nyns yw isel (5)
12. Kans diner (5)
13. Gweytha (5)
14. Rag esedha warnedhi (5)
15. Terri (5) .
16. Nyns yw koweth. (5)
18. *Prag y hwre 'ta gelwel an se ha'n a'n abosteledh, an se ha'n a pestilence?* (TH f.48) (5)
23. Gordhyans (4)
24. *An eyl, y* (4)
25. Skol rag tus devedhys dhe oes (6)
26. Boes (6)

war-nans:

1. Arvor (6)
2. A-der goethus (4)
3. *Erna* sywys gans bogalenn (5)
4. Desempis (5)
5. Garma (4)
6. Fyllel perthi kov (6)
9. Snell (5)
10. An mis ma (5)
11. Jowdyn (5)
15. Gans blew war an elgeth (6)
17. Bleujenn meurgomerys (6)
19. Brewi (5)
20. Rag gweles ganso (5)
21. Rann avon ogas dhe'n mor, gans mortid (4)
22. Ki benow (4)

Gorthybow dhe'n krowseryow mis-Gwynngala 2013

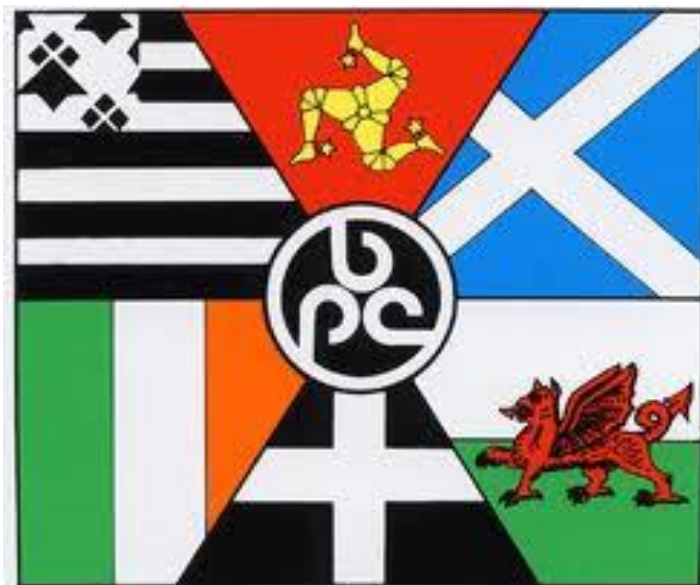
Lowender Pyran 2013: goel an hwegh bro geltek

(skeusenn a-dhiworth gwiasva Lowender Pyran)
www.lowenderperan.co.uk

An goel a vydh synsys an vlydhen ma ynter an
 16ves ha'n 20ves a vis-Hedra dhe'n Ostel
 Ponsmeur, Porthpyran.

Pella derivadow ☎ 01872 553413)

Baneryow an Hwegh Bro Geltek

Lowender Pyran

**Donsyoryon Vretonek
 war lann an mor**

**Ha donsoryon Gernewek
 war lann an mor**

An Gannas 2013

**Glynn Lyon, Alban (gwel
 folenn 3)**

